

1. Toiminnan tavoitteet

Nopus-toiminnan tavoitteena Suomessa on integroida pohjoismainen hyöty paikallisiin, alueellisiin ja kansallisiin kehittämisverkostoihin ja – strategioihin. Toiminnan peruselementtinä on koulutus ja tiedotus, jonka avulla levitetään tietoa pohjoismaisista hyvistä käytännöistä ja näyttöön perustuvista menetelmistä.

Kehittämistoiminnan lisäarvoksi tulee ennakoivuus ja etäisyydenotto omaan kehittämistoimintaan muiden Pohjoismaiden kehittämistoimintojen kautta. Yhteistyöverkosto asiantuntijana ja kehittäjänä, markkinoijana, tiedon levittäjänä ja tuottajana, on vahva tuki Nopus- toiminnalle Suomessa ja Pohjoismaissa.

Toiminnan lähtökohtana on pohjoismaisen osaamisen käyttöön ottaminen verkostoissa siten, että sen konkreettinen hyöty sosiaalialalla on näkyvää ja vaikuttavaa. Synergiaedut mm. Vaasan Stakesin alueyksikön ja Nopuksen yhteisissä kehittämistavoitteissa konkretisoituvat monin tavoin erityisesti mielenterveyden edistämisen, integraation, osallisuuden tukemisen ja näyttöön perustuvien toimintojen osalta.

2. Nopuksen toimintaympäristö

Nopus toimii Suomessa pohjoismaisesti, kansallisesti ja alueellisesti verkottuneena, fyysisesti Stakesin Vaasan alueyksikössä. Lisäksi sosiaalialan osaamiskeskus SONet BOTNIA:n pohjoismainen erityistehtävä toteutetaan Nopus -toimintana. Suomessa Nopuksen toiminta perustuu Stakesin ja Vaasan kaupungin väliseen sopimukseen. Tämän hetkinen sopimuskausi on allekirjoitettu ajalle 1.1.2006—31.12.2009.

Stakes, Vaasan kaupunki ja SoNetBOTNIA ovat sitoutuneet jatkossakin Nopus -toimintaan aiemman sopimuksen linjauksia ja resursointia noudattaen. Kokouksessaan 19.11.08 sopimusosapuolet päättivät yksimielisesti, että Nopus -toiminnan jatkon turvaamiseksi, hyvissä ajoin ennen sopimuskauden päättymistä, aloitetaan sopijaosapuolten Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen, Vaasan kaupungin, SoNetBOTNIA:n ja Nordiskt Valfärdcenter'in kanssa (NVC) neuvottelut sopimuksen jatkamisesta sellaisena kuin se ollut kuluvalle sopimuskaudella.

Pohjoismaisten laitosten arviointi Pohjoismaisessa Ministerineuvostossa johti vuoden 2008 aikana päätökseen Nopuksen ja kolmen muun sosiaalialan pohjoismaisen laitoksen yhdistymiseen 1.1.2009 alkaen uudeksi laitokseksi, Nordiskt Valfärdcenter'ksi (NVC). Uuden laitoksen toiminnan sisältöä linjattiin ylimenokauden hallituksen toimesta vuoden 2008 loppuun saakka. Uusi hallitus ja toiminnanjohtajan vastaavat uuden laitoksen substanssin kehittämisestä. Suomesta NVC:n hallituksen varsinaisena jäsenenä on Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen (STAKES) ylijohtaja Jussi Simpura ja varalla ylitarkastaja Kirsi-Marja Lehtelä.

Nopuksen toimintaa Suomessa ohjaa ja konsultoi kansallinen ohjausryhmä, jonka asiantuntijatietaoa on hyödynnetty toiminnan kehittämisessä ja suuntaamisessa.

3. Nopus- toiminta sosiaali- ja hyvinvointialan kehittämishankkeissa ja – verkostoissa 2008

Toiminta suuntautuu laaja-alaisesti sosiaali- ja hyvinvointipoliittisiin kehittämistavoitteisiin. Kuluneena toimintavuotena kehittämistyö kohdistui erityisesti integraatioon, sosiaalinen osallisuuteen ja mielenterveyden edistämiseen. Käytännössä toiminta on eriytynyt koulutus- ja tiedotustehtäviin, hankeyhteistyöhön ja yhteistyöverkostoihin asiantuntijavaikuttamisen muodossa.

3.1. Koulutustoiminta

Koulutustoiminnassa jatkettiin pohjoismaista yhteistyötä saamelaisalueen hyvinvointipalvelujen kehittämiseksi. Paikallisten toimijoiden kanssa suunniteltiin päihde- ja mielenterveyskysymyksiin liittyvä seminaari. Koulutus käsitteli päihdekysymyksiä saamelaisessa kontekstissa, sen erityisiä haasteita ja mahdollisuuksia uusimpien tutkimustuloksien ja käytännön toimijoiden näkökulmasta. Saamelaiserityinen päihdetyönseminaari siirrettiin päällekkäisyyksien takia lokakuulle 2009. Nopus on lisäksi yhdessä paikallisten toimijoiden kanssa yksi saamelaisalueen hyvinvointialan kehittäjäverkoston toimijoista.

Pohjoismaiseen näkökulmaan panostettiin Pohjanmaa hankkeen, Stakesin ja Sosiaalispsykiatrisen yhdistyksen kanssa yhdessä järjestettävän valtakunnallisen Kuntoutusfoorumi 2008 – seminaarin toteutuksessa.

Pohjoismaista näkökulmaa ja kehittämistyötä esiteltiin erilaisissa alueellisissa ja valtakunnallisissa sosiaali- ja terveysalan koulutustilaisuuksissa ja verkostotapaamisissa asiantuntija-alustuksin, jotka käsittelivät sosiaalialan eri substanssialueiden ajankohtaisia kehittämiskysymyksiä. Maahanmuuttajien kotoutumiskysymyksiin ja niiden ratkaisuihin kiinnitettiin alustuksissa erityistä huomiota tavoitteena vaikuttaa sosiaalialan kehittämiseen hyödyntäen pohjoismaista osaamista. Luettelo tapahtumista ja alustuksista on toimintakertomuksen lopussa.

3.2 Tiedottaminen

Tiedotustoimintaan panostettiin kuluneena toimintakautena tavoitteena tiedon tuottaminen ja levittäminen yhteistyömahdollisuuksien laajentamiseksi ja toiminnan tehostamiseksi. Tiedottaminen toteutettiin tekemällä tietokoosteita ajankohtaisista kysymyksistä mm. maahanmuuttajien integraatioon ja monikulttuurisuuteen liittyvistä kysymyksistä Pohjoismaissa sekä kirjoittamalla artikkeleja alan lehtiin (3 artikkelia ja 2 tiedotetta). Lisäksi eri kehittämisverkostoille tehtiin koosteita ajankohtaisista pohjoismaisista kehittämistyön suuntauksista, tutkimuksesta ja sen tuloksista, joista osaamiskeskuksen kesäpäiville tehdyt sosiaalialan substanssikohtaiset tiedotteet olivat laajimpia (yht. 6 tiedotetta). Tiedotteet on koottu SoNetBotnian kotisivuille. Muut alustukset löytyvät myös SoNetBotnian kotisivuilta ja järjestäjätahojen kotisivuilta.

Lisäksi yhteistyössä Stakesin-Vaasan alueyksikön kanssa on kirjoitettu seuraavat artikkelit: Maahanmuuttajien mielenterveys – ei kenenkään maalla, joka ilmestyi sekä NopusNytt:ssä (1/08) että Sosiaaliturva-lehdessä 8/08. Artikkelit ”Kotoutuminen edistää maahanmuuttajien terveyttä ilmestyi Dialogissa(4/08).

3.3 Hankeyhteistyö

Valtakunnallisen adoptio-osaamisen kehittämishankeeseen (VAHKE) on tuotettu tietoa eri maiden adoptiokäytännöistä ja vanhemmuuden tukemisen erilaisista malleista Pohjoismaissa. Lisäksi vuoden lopulla aloitettiin opintomatkan suunnitteleminen Ruotsiin kansallisen adoptioviranomaisen (MIAn) ja Socialstyrelsenin adoptiotoimintaan, sen kehittämiseen ja koordinointiin tutustumiseksi. Kuluvan vuoden aikana on sovittu, että Nopus tuottaa eri Pohjoismaiden adoptiolainsäädäntöä ja sen muutoksia koskevan koosteen hankkeelle elokuuhun-09 mennessä. Nopuksen edustaja toimii myös hankkeen ohjausryhmän jäsenenä.

Nopus on mukana **Pohjanmaan hyvinvointitutkimuksen- ja osaamisen keskittymässä, (BoWer)**, joka kokoaa yhteen suuren määrän hyvinvoinnista kiinnostuneita henkilöitä ja tahoja. Keskittymässä on mukana kuusi eri tieteenalaa, alueen eri yliopistot, korkeakoulut sekä julkisen ja kolmannen sektorin organisaatioita. Hankkeen toiminta-alueena on alkuvaiheessa Pohjanmaan maakunta, mutta malli on tarkoitus levittää myöhemmin laajemmin maahanamme. BoWer keskittyy kansallisesti ja kansainvälisesti merkittävään tutkimukseen, koulutukseen, arviointiin ja kehittämiseen. Yhteistyö konkretisoitui ensimmäisen yhteisen seminaarin suunnittelulla loppuvuodesta 2008. Seminaari Terve ja hyvinvoiva Pohjanmaa toteutetaan 3/09.

Hyvinvoiva Väli-Suomi; Lapset, perheet ja nuoret kokonaisuuteen on hankehakuvaiheeseen tuotettu tietoa maahanmuuttajien kotoutumisesta, palvelujen käytöstä sekä maahanmuuttajatyöhön liittyvistä hyvistä käytännöistä Pohjoismaissa. Nopus on yksi hankkeen yhteistyökumppaneista ja tavoitteena on tuottaa hankkeelle jatkossa tavoitteiden saavuttamisen kannalta keskeisistä kehittämistoimista ja tuloksista vertailutietoa muista Pohjoismaista.

Ylimaakunnalliseen vammaistyön hankkeeseen on työstetty kooste Ruotsin vammaispalvelulain muutoksesta sekä erityisesti vammaisten asumiseen liittyvistä erityiskysymyksistä.

3.4 Selvitykset

Nopus on koonnut eri yhteistyötahoille selvityksiä vastaamaan ajankohtaisten yhteiskunnallisten kehittämiskysymysten tarpeisiin. Laajin selvityksistä on STM:n tilaama, STAKESIN kanssa yhteistyössä tehty, Kansainvälisiä palvelusetelin käyttökokemuksia. Selvitys käsittelee pohjoismaisia sosiaalipalvelujen tuottamisen malleja ja asiakkaan valinnanvapautta sosiaali-palveluissa.

Lisäksi vuoden 2008 aikana työstettiin Ruotsin maahanmuutto- ja integraatiopolitiikkaa sekä sen kehittämistä käsittelevä selvitys, joka on levitetty kansalliselle, paikallisille ja alueellisille toimijoille.

Nopus on tuottanut Ruotsissa tehdyn julkisen ja järjestöjen yhteistyömallia kuvaavan selvityksen, joka on tarkoitus hyödyntää yhteistyössä Sosiaali- ja Terveysturvan Keskusliiton Länsi-Suomen aluetoimiston kanssa.

3.5 Opintomatkat

Liettuan Sosiaali- ja terveysministeriön edustajat olivat viisipäiväisellä vierailulla Vaasassa helmikuussa 2008 tutustuen sosiaalipalvelujärjestelmäämme kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla.

Talentia/Etelä-Pohjanmaalle Nopus suunnitteli ja järjesti kahden päivän vierailun Ruotsiin 6/2008. Opintomatkalle osallistui n. 40 sosiaalityöntekijää, jotka tutustuivat alan kehittämistyöhön kolmessa eri kaupungissa.

Sosiaali- ja terveysministeriö Oy järjesti opintomatkan Tanskaan 8/08 ja Nopus osallistui matkan suunnitteluun ja yhteistyötahtojen kartoittamiseen.

3.6 Muu asiantuntijavaikuttaminen ja osallistuminen

Erilaiset työ- ja ohjausryhmät:

- Vahke-hankkeen ohjausryhmä
- Pohjanmaan ohjausryhmä
- STKL-alue työryhmä
- Sosiaalialan osaamiskeskus SonetBotnian tiimi
- Stakes Vaasan alueyksikön tiimikokouksesta

Alustukset:

- Maahanmuuttajatyön kehittäminen Pohjanmaalla/ Vaasan kaupungin opettajien VESO-koulutus
- Varhaiskasvatuksen pohjoismaisia kehityssuuntauksia/ Varhaiskasvatuksen valtakunnallinen osaamiskeskusverkosto
- Ruotsin opintopiiri-toiminta tutkimuksen, käytännön ja koulutuksen toimivana mallina/ Sonet Botnia/kehittämishankeverkosto
- Sosiaalialan kehittämishaasteet – esimerkkinä Ruotsi/ Sosiaalialan osaamiskeskusten kesäpäivät
- Kotoutumispolitiikan kehittämissuuntia Pohjoismaissa/ Maahanmuuttajatyön resurssirengas
- Pohjoismaisia näkökulmia laadukkaisiin päihdepalveluihin/Pienet pohjalaiset päihdepäivät
- Järjestöt sosiaalisen osallisuuden vahvistajina – pohjoismainen näkökulma /STKL:n järjestöpäivä
- Vanhuspolitiikka laadun näkökulmasta Pohjoismaissa – voimmeko ottaa oppia? / Sosiaali- ja terveydenhuollon laatupäivät

